HALACHIC AND HASHKAFIC ISSUES IN CONTEMPORARY SOCIETY

223 - HONORING PARENTS: THE HARDEST MITZVA?

OU ISRAEL CENTER - SUMMER 2021

A] OUR PRAYERS FOR GEULA: RECONCILIATION OF PARENTS AND CHILDREN

כג) הִנַּהְ אָנֹכִי ׁ שֹׁלַחֲ לָבֶּׁם אֵת אֵלִיּהַ הַנָּבֵיא לִפְנֵי בְּוֹא יַוֹם הֹ' הַגָּדְוֹל וְהַנּוֹרֵא: (כד) וְהֵשַׁיִב לֵב־אָבוֹת ׁ עַל־בָּנִּים וְלַבְ בָּנִיְם עַל־אֲבוֹתֵם פֶּן־אָבֿוֹא וְהִכִּיתִי אֶת־הָאָרֵץ חֵרֵם:

מלאכי פרק ו

The final words of prophecy to the Jewish people predict that God will send Eliya HaNavi at the end of days. Interestingly, the 'tikun' of those times will be epitomized by the rejoining of parents and children who, until then, had not connected fully.

(כד) והשיב לב אבות על בנים - כמו עם בנים. וכן לב בנים על אבותם כמו עם אבותם. כלומר האבות והבנים יחדיו.

רד"ק מלאכי גיכ

The Redak understands, accordingly to the pshat, that the parents and the children will embrace the redemption together.

(כד) והשיב - והוא ישיב את כל העולם בתשובה, עד שהבנים שהודחו מתורת אבותיהם ישיב לב הבנים אל אבותיהם לחזור אל הדת ותורת אבותם. ועי"כ ישיב לב אבות על בנים.

מלבי"ם שם

The Malbim understands that the children who had drifted away from Torah will do teshuva and return to the Torah of the parents, thus reconciling them.

4. (כד) והשיב לב אבות – להקב"ה. על בנים – ע"י בנים. יאמר לבנים דרך אהבה ורלון. לכו ודברו אל אבותיכם לאחוז בדרכי המקום. וכן ולב בנים על אבותם. כך שמעתי משמו של ר' מנחם.

רש"ג שם

Rashi's understanding is that the children will become Ba'alei Teshuva and then bring their wayward parents back to Torah observance!

5. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מְקָבָּל אֲנִי מֵרַבָּן יוֹחָנֶן בֶּן זַכַּאי, שֶׁשָּׁמַע מֵרַבּוֹ וְרַבּוֹ מֵרַבּוֹ, הֲלָכָה לְמשֶׁה מִסִּינֵי, שֶׁאֵין אֵלּיָהוּ בָא לְטַמֵּא וּלְטַהֵּר, לְרַחֵק וּלְקָרֵב רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר לְהַשְׁווֹת הַמַּחֲלֹקֶת. (ר' טוצדיה מצרטנורא - ולדצרי ר' שמטון, אצוח אלו החכמים וצנים אלו החלמידים, שיהיה לצ כולן שוה ולא יפול ציניהן מחלוקת). וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא לְרַחֵק וְלֹא לְקָרֵב, אֶלָּא לַעֲשׁוֹת שָׁלוֹם בָּעוֹלְם, שָׁנָאֱמַר (מלאכי ג) הַנֵּה אָנֹבִי שׁלַח לָכֶם אֵת אֵלֹיָה הַנָּבִיא וְגוֹ וְהַשִּׁיב לֵב אָבוֹת עַל בְּנִים וְלֵב בְּנִים עַל אֲבוֹתָם:

משנה מסכת עדויות פרק ח משנה ז

Chazal quote this idea of shalom between parents and children as the ultimate symbol of bringing peace to the world.

6. א"ר אבא בר כהנה - השוה הכתוב מצוה קלה שבקלות למצוה חמורה שבחמורות. מצוה קלה שבקלות - זה שלוח הקן.ומצוה חמורה שבחמורות - זה כיבוד אב. ואם ובשתיהן כתיב *והארכת ימים*.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פאה פרק א

Chazal call the mitzva of Kibud Horim the most difficult of all mitzvot!

As the fifth mitzva on the luchot, Kibud Horim is the link between Mitzvot Bein Adam LeMakom and Mitzvot Bein Adam LeChavero.

B] THE HASHKAFOT OF THE MITZVA

7. משרשי מצוה זו, שראוי לו לאדם שיכיר ויגמול חסד למי שעשה עמו טובה, ולא יהיה נבל ומתנכר וכפוי טובה, שזו מידה רעה ומאוסה בתכלית לפני אלהים ואנשים. ושיתן אל לבו כי האב והאם הם סיבת היותו בעולם, ועל כן באמת ראוי לו לעשות להם כל כבוד וכל תועלת שיוכל. כי הם הביאוהו לעולם, גם יגעו בו כמה יגיעות בקטנותו. וכשיקבע זאת המדה בנפשו יעלה ממנה להכיר טובת האל ברוך הוא, שהוא סיבתו וסיבת כל אבותיו עד אדם הראשון, ושהוציאו לאויר העולם וסיפק צרכו כל ימיו, והעמידו על מתכונתו ושלימות אבריו, ונתן בו נפש יודעת ומשכלת. שאלולי הנפש שחננו האל יהיה כסוס כפרד אין הבין. ויערוך במחשבתו כמה וכמה ראוי לו להזהר בעבודתו ברוך הוא

ספר החינוך מצוה לג

The Sefer Hachinuch explains that the hashkafic roots of Kibud Av V'em lie in developing a feeling of gratitude to one's parents for the ultimate gift - life itself! Then, through the 'seder' of a family hierarchy, we will be drawn to an even greater sense of gratitude to God who created our neshama and keeps us alive at every moment.

8. וַיַּפַּע משֶׁה אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּם־טֿוּף וַיִּצְאָוּ אֶל־מִדְבַּר־שִׁוּר וַיִּלְכָּוּ שְׁלְשֶׁת־יָמֵים בַּמִּדְבָּך וְלֹא־מָנְאָוּ מְיָה: כג וַיָּבְּאוּ מָלְּה וְלֵּא יֵכְלוּ. לִשְׁתִּת מַׂיִם מִמְּלָּה כִּי מָרָים הֵסֵ עַל־בֵּן קָרָא־שְׁמָהּ מָרֶה: כד וַיִּלְנוּ הָעֶם עַל־מֹשֶׁה לֵאמִר מַה־נִּשְׁתֵּה: כה וַיִּצְעַק אֶל־ה' וַיּוֹרֵהוּ ה' עֵׂץ וַיַּשְׁלַדְּ אֶל־הַפַּׁיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמָּיִם שָׁם עָּן חָק וּמִשְׁפָּט וְשָׁם נִפְּהוּ.

שמות טו

9.

In the desert between Egypt and Sinai, the Jews stopped at Mara and God gave them a 'chok' and a 'mishpat'.

שם שם לו חק ומשפט - חק זה השבת, ומשפט זה כיבוד אב ואם.

מכילתא בשלח - פרשה א ד"ה ויצעק אל

Chazal identify the 'mishpat' as 'kibud av v'em', stressing to us that we must approach this mitzva as a mishpat.

... למה נקרא כבוד אב ואם 'משפט'? אבל דבר זה כמו שאמרנו – <u>כי הידיעה והשכל מחייב מלוה זאת יותר משאר כל המלות</u>. לכן נקרא כבוד אב ואם משפט.

מהר'ל תפארת ישראל - פרק מא

A second and very important hashkafic aspect is to realize that Kibud Av V'em is not a set of 'chukim' - rules that we may not be able to understand and apply rigidly. It comprises 'mishpatim' - laws that need to make sense and fit the individual circumstances of each person's family. Who are their parents and what do they expect?

אמו של ר' טרפון ירדה לטייל לתוך חצירה בשבת, והלך ר' טרפון והניח שתי ידיו תחת פרסותיה והיתה מהלכת עליהן עד שהגיעה למיטתה. פעם אחת חלה ונכנסו חכמים לבקרו. אמרה להן התפללו על טרפון בני שהוא נוהג בי כבוד יותר מדאי. אמרו לה מה עביד ליך? ותניית להון עובדא. אמרו לה אפילו עושה כן אלף אלפים עדיין לחצי כבוד שאמרה התורה לא הגיע! אמו של ר' ישמעאל באה וקיבלת עלוי לרבותינו. אמרה להן גיערו בישמעאל בני שאינו נוהג בי בכבוד. באותה שעה נתכרכמו פניהם של רבותינו. אמר איפשר ר' ישמעאל לא נהג בכבוד אבותיו!? אמרו לה מה עביד ליך? אמרה כד דו נפק מבית וועדה אנא בעי משנז ריגלוי ומישתי מיהן ולא שביק לי. אמרו לו הואיל והוא רצונה הוא כבודה!

תלמוד ירושלמי פאה אא

Chazal stress that the essence of Kibud Av V'em is to provide what the parents want and need, even if that may be a little strange! When R. Tarfon allowed his mother to walk across the street on top of his hands, this was only a fraction of what the mitzva requires! When R. Yishmael's mother said she wanted to wash his feet and drink the water to show how much she valued his Torah learning, R. Yishmael was told to allow her to do this!!

C] THE HALACHIC STRUCTURE OF THE MITZVA

.12 בַּבֵּד אֶת־אָבָידּ וְאֶת־אִפֶּוָדּ לְמַעַוֹ יַאֲרַכְוּוּ יָטֶּידּ עֻל הָאֲדָלֶה אֲשֶׁר־ה' אֱלֹקידּ נֹתֵו לֶדְ.

שמות כּייב

The mitzva included as the 5th commandment is <u>kavod</u> for parents.

. אַישׁ אָמַו וָאַבִיוֹ תִּיַרָאוּ וָאָת־שַבָּתתַי תִּשְׁמְרוּ אַנִי ה' אֱלְקִיכֶם.

ויקרא יט:ג

There is a separate mitzva of <u>vira</u>.

.14. כל הקודם במקרא קודם במעשה, ת"ל *איש אמו ואביו תיראו*, מגיד ששניהן שקולין זה בזה.

מכילתא דרבי ישמעאל יתרו - מס' דבחדש יתרו פרשה ח ד"ה רבי או'

By changing the order of the father and mother in the two verses, the Torah communicates that the obligations to the mother and father are equal in their priorities.

אחד האיש ואחד האשה שוין בכבוד ובמורא של אב ואם. אלא שהאשה אין בידה לעשות, שהיא משועבדת לבעלה, לפיכך 15. היא פטורה בכבוד אב ואם בעודה נשואה. ואם נתגרשה או נתאלמנה, חייבת.

שו"ע יו"ד סימן רמ סעיף י

The obligation is also equally incumbent on sons and daughters, although a wife will need to weigh the needs of her husband against those of her parents.

..... אפילו היה אביו רשע ובעל עבירות, מכבדו ומתירא ממנו. הגה: וי"א דאינו מחוייב לכבד אביו רשט, אא"כ עשה תשובה.

שו"ע יו"ד סימן רמ סעיף יר

The halachot apply irrespective of how good the parents are as people, with the exception of an actual rasha.

C1] MORA - RESPECT

17. איזה מורא? לא יעמוד במקומו המיוחד לו לעמוד שם בסוד זקנים עם חביריו, או מקום המיוחד לו להתפלל. ולא ישב במקום המיוחד לו להסב בביתו. ולא סותר את דבריו. ולא מכריע את דבריו בפניו, אפילו לומר נראין דברי אבא. ולא יקראנו בשמו, לא בחייו ולא במותו. אלא אומר: 'אבא מארי'. היה שם אביו כשם אחרים, משנה שמם אם הוא שם שהוא פלאי שאין הכל רגילים לקרות בו. אבל שם שרגילין בו מותר לקרות אחרים שלא בפניו.

שו"ע יו"ד סימן רמ סעיף ו

<u>Mora</u> for parents includes:- (i) Not standing/sitting in their official place e.g. at shul, or sitting in their seat at home; (ii) Not to contradict or argue with parents but to be respectful at all times; (iii) Not to 'agree' with parents - i.e. treat them in such a way that one is effectively acting as a 'parent' to them; (iv) Not to call them by name, or even to call a friend by the same name in front of one's parents or, if the name is very unusual, even not in the presence of the parents.

שאלו את ר' אליעזר: עד היכן כיבוד אב ואם! אמר להם: צאו וראו מה עשה עובד כוכבים אחד לאביו באשקלון ודמא בן נתינה שמו, בקשו ממנו חכמים אבנים לאפוד בששים ריבוא שכר, ורב כהנא מתני: בשמונים ריבוא, והיה מפתח מונח תחת מראשותיו של אביו, ולא ציערו. לשנה האחרת נתן הקב"ה שכרו, שנולדה לו פרה אדומה בעדרו. נכנסו חכמי ישראל אצלו, אמר להם: יודע אני בכם, שאם אני מבקש מכם כל ממון שבעולם אתם נותנין לי, אלא אין אני מבקש מכם אלא אותו ממון שהפסדתי בשביל כבוד אבא. וא"ר חנינא: ומה מי שאינו מצווה ועושה - כך, מצווה ועושה עאכו"כ!! כי אתא רב דימי אמר: פעם אחת היה לבוש סירקון של זהב והיה יושב בין גדולי רומי, ובאתה אמו וקרעתו ממנו, וטפחה לו על ראשו וירקה לו בפניו, ולא הכלימה. (מוספות – יש נמדרש שהיתה מטורפת מדעתה)

קידושין לא.

18.

The Gemara tells the story of Dama ben Netina - a non-Jew from Ashkelon who refused to wake up his father in order to do a major business deal. He also stood by whilst his mother ripped apart his clothes in public and did not publicly humiliate her by stopping her. (Tosafot points out that the mother was mentally disturbed!)

עד היכן מוראם? היה הבן לבוש חמודות ויושב בראש הקהל. ובאו אביו ואמו וקרעו בגדיו והכוהו על ראשו וירקו בפניו, לא יכלים אותם אלא ישתוק ויירא מן המלך מלכי המלכים שציוהו בכך.

שו"ע יו"ד סימן רמ סעיף ג

'Mora' - showing respect to parents extends even to a situation where the parent humiliates the child!! Even then, the child must not in any way insult the parent. If however the parents' behavior becomes abusive, the child is not required to continue to take such abuse.

וכל זה דוקא כשאינו מזכיר רק שמו לבד, אבל מותר לומר: ר' מורי פלוני.

שולחן ערוך יורה דעה סימן רמב סעיף טו

The Rema adds that one can use a parent's name as long as there is an honorarium before it e.g. Mr., Reb. etc. The Vilna Gaon rules that this means even in the presence of your parents!

. רב יוסף כי הוה שמע קל כרעא דאמיה, אמר: איקום מקמי שכינה דאתיא.

קידושין לא:

Rav Yosef (who was blind) would stand up when he heard his mother's footsteps, as if getting up for the Shechina.

.22 חייב לעמוד מפני אביו. ואם האב תלמיד בנו, כל אחד מהם עומד מפני השני.

שולחן ערוך יורה דעה סימן רמ סעיף ז

The Shulchan Aruch rules that there is an obligation to to stand before parents. Many poskim see this as based on the obligation to stand in front of a talmid chacham. Thus all the relevant halachot will apply.

C2] KAVOD - SUPPORT

איזהו כבוד! מאכילו ומשקהו, מלביש ומכסה, מכניס ומוציא. ויתננו לו בסבר פנים יפות 23.

שו"ע יו"ד סימן רמ סעיף ז

By contrast, kavod for parents is halachically defined as providing material care, and always with a smile!

24. מי שנטרפה דעת אביו או אמו, משתדל לנהוג עמהם כפי דעתם עד שירוחם עליהם. ואם אי אפשר לו לעמוד, מפני שנשתגעו ביותר, ילך לו ויניחם, ויצוה לאחרים לנהגם כראוי.

שו"ע יו"ד סימן רמ סעיף י

In a very difficult situation where the parent has dementia and it is too disturbing for the child to care for the parent, the child is permitted to hire a carer.

חייב לכבדו אפילו אחר מותו. כיצד? היה אומר דבר שמועה מפיו, אומר: כך אמר אבא מארי הריני כפרת משכבו, אם הוא תוך שנים עשר חדש. ואם הוא לאחר שנים עשר חדש, אומר: זכרונו לברכה. הגה: ואין חילוק בין אס לאב בכל זה

שו"ע יו"ד סימן רמ סעיף ט

The obligation of kibud horim continues after the death of the parent. This includes - how the child refers to the parent, learning in the zechut of the parent, davening from the amud and naming children after the parent.

D] RESPECTING PARENTS vs PERSONAL AUTONOMY

26. דראונה זהו כיבוד. ואם האב רואה בתקנת בנו ומצטער כשנושא אשה שאינו לראון האב למה יהא רשאי לצערו ואינו בכלל מורא? ולמה דבר זה קל מסותר דבריו?

חזון איש אה'ע סי' קמ'ח קידושין ל'ב. ד'ה שם תודה רב יהודה

The Chazon Ish asks the following: If indeed the child must go to almost all lengths to ensure that the parent is not upset, how then could the child ever marry someone that the parent did not accept, even if the parent is acting unreasonably? Given the pain caused to the parent if the marriage proceeds, how can this be less serious than simply contradicting the parent, which is prohibited?

איבעיא להו: משל מיז רב יהודה אמר: משל בן, רב נתן בר אושעיא אמר: משל אב. אורו ליה רבנן לרב ירמיה, ואמרי לה לבריה דרב ירמיה, כמ"ד משל אב. מיתיבי נאמר: (שמת כּ) בַּבֵּד אֶת־אָבֶיךּ וְאֶת־אָבֶּיךּ וְאֶת־אָבֶּיְדּ, וֹנאמר: (משלי בּיט) בַּבַּד אֶת־ה' מֵהוֹנֶדְ. מה לבריה דרב ירמיה, כמ"ד משל אב. מיתיבי נאמר משל אב, מאי נפקא ליה מיניה: לביטול מלאכה. להלן בחסרון כיס, אף כאן בחסרון כיס. ואי אמרת משל אב, מאי נפקא ליה מיניה: לביטול מלאכה.

קידושיו לב.

It is clear that the child must invest their full efforts in physically caring or arranging care for parents. The Gemara then asks who is obliged to pay for this? If the parent has their own money, does the child still have to pay for the parents care - 'mishel ben', or can he use the parents' money to pay for their own care - 'mishel av'. The conclusion of the Gemara is that the costs of caring for the parents are met using the money of the <u>parents</u>, The child is expected to give up their time and to lose the expectation of <u>future profits</u>, but not to give up existing money.

רמב"ם הלכות ממרים פרק ו הלכה ג

ぜわコ

28.

The Rambam (and later the Shulchan Aruch) rule that the obligation of <u>kavod</u> is 'mishel av' - i.e. the child does not need to give up a significant amount of their own money to look after the parent (if the parent has money to use).

29. ה זה שמאכילו ומשקהו, משל אב ואם, אם יש לו. ואם אין לאב, ויש לבן, כופין אותו וזן אביו כפי מה שהוא יכול ח עד היכן כיבוד אב ואם? אפילו נטלו כיס של זהובים שלו והשליכו בפניו לים, לא יכלימם ולא יצער בפניהם ולא יכעוס כנגדם, אלא יקבל גזירת הכתוב וישתוק. הגה: ויש אומריס דאס רולה לזרוק מעות של בן ליס דיכול למונעו, דהא אינו חייב לכבדו רק משל אב, אבל לא משל בן ואין חילוק בין לכבדו או לנערו. ודוקא קודס שזרקן, דאפשר דממנע ולא עביד, אבל אס כבר זרקוהו, אסור לאכלומיה, אבל יוכל לתבעו לדינא. ודוקא אס רולה לזרוק כיסו ליס, דאית ביה חסרון כיס, אבל אס רולה להעביר ממנו ריוח בעלמא, אסור בכל ענין

שולחן ערוך יורה דעה סימן רמ

The conclusions of the Shulchan Aruch are as follows:

- (i) Everyone agrees that the child may perform the mitzva of <u>kavod</u> using the parents' money (mishel av) and if the parents have no money the child must use their own money.
- (ii) As for the mitzva of <u>mora</u>, the Shulchan Aruch says that the child must lose their own money (mishel ben) rather than disrespect the parent. The Rema however disagrees. He rules that <u>we make no distinction between kavod and mora</u> in each case the child is not required to give up from his own possessions. So the child can stop the parent (even by upsetting and angering the parent) from throwing the child's money away. (He cannot stop the parent from throwing the <u>parent's</u> money away, even though it is ruining his inheritance!)
- (iii) If the parent has already taken away the child's money, the child is not permitted to become upset with the parent, but they can take the parent to a beit din to recover the money.
- (iv) Everyone agrees that the child must perform kavod and mora even though it may cost him future profits.
- The key question now is to what extent must the child do what the parent requires of them, even if the child does not want to?

(ג) ואשר נסתפקת אם יש כח ביד האב למחות ביד בנו לישא אשה אשר יחפוץ בה הבן לע"ד נראה שאם היא אשה ההוגנת לו, שאין כח ביד האב למחות ביד הבן. חדא, דאפילו לענין ממון אודי ליה רבנן לרבי ירמיה כמאן דאמר משל האב וכן לו, שאין כח ביד האב למחות ביד הבן. חדא, דאפילו לענין ממון אודי ליה רבנן לרבי ירמיה כמאן דאמר משל האב ויצטרך לקחת פסקו כל פוסקי הלכות אשר ראיתי כל שכן הכא שהוא דבר השייך בצער' דגופא להניח האשה אשר חפץ בה ויצטרך לקחת אשה אחרת אשר לא תישר בעיניו כל כך ...

שו"ת מהרי"ק סימן קסו

The Maharik (15th Century France) rules that a child is <u>not</u> required to listen if the parent tells them whom to marry. Marrying the wrong person is a major personal sacrifice and is considered 'mishel ben'. As we saw in the Rema above, a child is not required to sacrifice their own belongings, even for the mitzva of mora - i.e. upsetting and contradicting the parent.

. 31. כגה: וכן אם האב מוחה בבן לישא איזו אשה שיחפוץ בה הבן, א"ל לשמוע אל האב

רמ'א שו"ע יו"ד סימן רמ סעיף כה

The Rema rules this halacha of the Maharik.

32 אמר לו אביו לעבור על דברי תורה, בין מצוה עשה בין מצות לא תעשה, אפילו מצוה של דבריהם, לא ישמע לו

שו"ע יו"ד סימן רמ סעיף טו

A child is not required and not permitted to listen to a parent if they ask the child to break any halacha.

האב שצוה את בנו שלא ידבר עם פלוני ושלא ימחול לו עד זמן קצוב, והבן היה רוצה להתפייס מיד לולי צוואת אביו, אין לו לחוש לצוואתו

שו"ע יו"ד סימן רמ סעיף טז

If the parent requests that the child not forgive someone, so as to perpetuate a machloket, the child should not listen.

תלמוד תורה גדול מכבוד אב ואם

שו"ע יו"ד סימן רמ סעיף יג

So too, talmud Torah will sometimes override honoring parents.

.35 תלמיד שרוצה ללכת למקום אחר, שהוא בוטח שיראה סימן ברכה בתלמודו לפני הרב ששם, ואביו מוחה בו לפי שדואג שבאותה העיר העובדי כוכבים מעלילים, אינו צריך לשמוע לאביו בזה

שו"ע יו"ד סימן רמ סעיף כה

The Shulchan Aruch rules that if the child feels strongly that they need to learn Torah in a specific place and the parents will not allow it (even if the parents are simply afraid), the child is not required to listen to the parents.

אסור לאדם להכביד עולו על בניו ולדקדק בכבודו עמהם, שלא יביאם לידי מכשול, אלא ימחול ויעלים עיניו מהם, שהאב 36. שמחל על כבודו מחול

שו"ע יו"ד סימן רמ סעיף יט

The parents are encouraged to forgo their honor where necessary to assist in the long term development of the child.

E] OTHER RELATIVES

ַבַּבֵּד <u>אַת</u>־אָבִיד <u>ואַת</u>־אָמֶּדְ לְמַעַן יַאֲרכְוּן יָמֶידְ עַל הָאֲדָמֶה אֲשֶׁר־ה' אֱלֹקידְ נֹתֵן לֶדְ. 37.

שמות כייב

The Torah verse includes an extra 'et' and a 'v'et' - what do they come to add?

38. בשעת פטירתו של רבי, אמר ... הזהרו בכבוד אמכם. הזהרו בכבוד אמכם? דאורייתא היא!! דכתיב *כבד את אביך ואת אמך!* אשת אב הואי. אשת אב נמי דאורייתא היא! דתניא: *כבד את אביך ואת אמך*, <u>את</u> אביך - זו אשת אביך, <u>ואת</u> אמך - זו בעל אמד. <u>וי"ו</u> יתירה - לרבות את אחיך הגדול! הני מילי מחיים, אבל לאחר מיתה לא

כתובות קג.

The Gemara concludes that the 'et' is to include a parent's spouse and the 'vav' is to include an older brother!

-39. חייב אדם לכבד אשת אביו, אף ע"פ שאינה אמו, כל זמן שאביו קיים. וחייב לכבד בעל אמו, כל זמן שאמו קיימת. אבל לאחר מיתה, אינו חייב בכבודם. ומכל מקום דבר הגון לכבדם אף לאחר מיתה.

שו"ע יו"ד סימן רמ סעיף כא

The obligation of kavod for a step-parent essentially stems from the obligation to the natural parent to be respectful to their spouse. Thus the natural parent will take priority. Note that the obligation is one of kavod and not yira. As such it is acceptable to call step-parent by their first name if the natural parent agrees.

-40. חייב אדם בכבוד אחיו הגדול בין שהוא אחיו מאביו בין שהוא אחיו מאמו. ואפילו הקטן הוא ת"ח וגדול בתורה יותר מן הגדול

שו"ע יו"ד סימן רמ סעיף כב

There is a special obligation of 'kavod' for an older sibling but this is not the same as that to the parents. According to most opinions, this includes all older brothers and sisters. Again, the obligation is kavod and not yira.

וַיַּבָאוּ הָאְהֶלָה נִיִּשָּׁק־לוֹ וַיִּשְׁתַּחוֹ וַיִּשְׁתַּחוֹ וַיִּשְׁתַּחוֹ וַיִּשְׁתַּחוֹ וַיִּשְׁתַּחוֹ וַיִּשְׁתַּחוֹ וַיִּשְׁתַּחוֹ וַיִּשְׁתַּחוֹ וַיִּשְׁתַּחוֹ וַיִּשְׁתָּחוֹ וְיִשְׁתָּחוֹ וַיִּשְׁתָּחוֹ וַיִּשְׁתָּחוֹ וְיִשְׁתָּחוֹ וְיִשְׁתָּחוֹ וְיִשְׁתְּחוֹ וְיִשְׁתְּחוֹ וְיִשְׁתְּחוֹ וְיִשְׁתְּחוֹ וְיִּבְּאוֹ הָאְהֵלָה בּיִּבְּאוֹ וּבְּיִבְּאוֹ וּבְּיִבְּאוֹ וּבְּיִבְּאוֹ וּבְּיִבְּאוֹ וּבְּיִבְּאוֹ וּבְּיִבְּאוֹ וּבְּיִבְּאוֹ וּבְּיִבְּאוֹ וְיִּשְׁתָּחוֹ וְיִבְּאוֹ וְיִּשְׁתָּחוֹ וְיִבְּאוֹ וְיִבְּאוֹ וְיִבְּאוֹ וְיִבְּבְּאוֹ וְיִבְּאוֹ מִישְׁה לִקְּבָּאוֹ וְיִבְּאוֹ וְיִבְּעִּתְּהוֹ וְיִשְׁתָּוֹם וְיִבְּבְאוֹ וּבְּיִבְּאוֹ וְיִישְׁתָּוֹם וְיִבְּבְאוֹ וּבְּבְּאוֹ וְיִישְׁתָּבְּיִּם וּבְּבְּאוֹ וּבְּיִבְּתוֹים וּבְּבְּאוֹ וְיִבְּבְּאוֹ מִישְׁה לִבְּבְּעוֹם וְיִבְּבְּאוֹ וְיִשְׁתְּבְּתוֹ וְיִיבְּעָּתְּהוֹ וְיִישְׁתְּבְּתוֹ וְיִיבְּבְּתוֹים וְיִבְּבְּאוֹ מִישְׁה בְּבְּתוֹים וְיִבְּבְּאוֹים וּבְּבְּתוֹים וּבְּבְּבְּתוֹים וּבְּבְּבְּתוֹים וּיִבְּבְּאוֹ מִיוֹים וְיִבְּבְּאוֹ מִיּשְׁתְּבִּילוֹם וְיִבְּבְּאוֹים וּבְּבְּבְּתוֹים וּבְיבְבְּאוֹים וּיִיבְבָּאוֹים וּבְּבְּבְּתוֹים וּבְּבְּבְּתוֹים וּבְּבְּבְּתוֹים וּבְּבְּבְּתוֹים וּבְּבָּבְאוֹים וּבְּבְבְּתוּים וּבְּבְבְּתוּים וּבְּבְבְּתוֹים וּבְּבְבְּתוֹים וּבְיבְבְּתוּים בּבְּבְבְּתוֹים וּבְיבְבְּתוֹים וּבְּבְבְּתוֹים וּבְּבְבְּתוֹבְּבְּתוֹים בְּבְבְּבְּתוֹים וּבְיבְבְּתוֹים וּבְיבְבְּתוֹים וּבְבְבְּבְּתוֹים וּבְּבְבְּתוֹים וּבְּבְבְּתוֹים וּבְּבְבְּתוֹים וּבְּבְבְּתוּים וּבְבְבְּתוּיבְּבְּתוֹים וּבְיבְבְּתוֹים וּבְיבְבְּבְּבְּבְּתוּים וּבְבְבְבְּבְּבְּתוֹים וּבְּבְבְּבְּבְּבְּבו

שמות יח:ז

Moshe went out of his way to show honor to his father-in-law, Yitro.

.42 חייב אדם לכבד חמיו.

שו"ע יו"ד סימן רמ סעיף כד

There is a duty of kavod to in-laws too, although this is not min haTorah.

43 הגה: י"א דאין אדם חייב בכבוד אבי אביו ואינו נ"ל, אלא דחייב בכבוד אביו יותר מכבוד אבי אביו

שם

The Rema rules that there is a duty of kavod to grandparents, although parents will take priority.